

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1648

Cap. XII. De Mirabilibus Galliae locis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13147

CAPVT XII.

*De mirabilibus Gallia locis.**In Armorica.*

IN Episcopatu Corisopitensi ad Vicum *Concarneau*, in die festo augustissimi Sacramenti, habetur supplicatio semper circa horam decimam. Illa per æstuarium traducitur, eique cedit æstus maris; si tum intumuerit, sensim detumescit, viamque Christi Corpus sequentibus facit: neque vnquam dilata supplicatio, licet cum primùm ex basilicâ egrederetur mare intumesceret. *Acta publica iussu Episcopi confecta.*

In Insulâ proxima ciuitati Veneticæ stagnum erat satis amplum piscibusque refertum, quod aliquando versum est in cruorem ad altitudinem vlnæ. *Gregor. Turonensis lib. 8. cap. 5.*

In Britannia Armorica fons visitur, ex quo si aquam hauseris in cornu bubulo, & petram fonti vicinam perfuderis, tempore quamlibet sereno tempestatem non effugies, sed propè madidus domum reuerteris. *Ioannes Eusebius Nierembergins.*

In orâ Aremorica ad carinas nauium crescunt volucres informes primò, deinde sensim formantur, rostro in lignum defixo; vbi moueri incipiunt sensim reuelluntur, & mare petunt anatibus similes, indigenæ vocant eas *des Crabanz*, seu *des Brenaches*. *Argentraus lib. 1. Hist. Armoric. cap. 18.*

Monfortij in suburbio, S. Nicolai Basilica est, in quam quotannis Anas antea minimè cicur cum pullis suis venit in festo huius Sancti nihil timens, sed eodem gradu deambulans, multis hominum millibus ad hoc spectaculum defixis, viamque quâ pergit Anas, vtrinque stringentibus. Mox cum pullis ad stagnum redit, nec deinceps visitur. Contingit istud & hoc tempore, sed non quotannis. Multa quoque alia circumferuntur de hac historiâ, sed non certa, vt quod vnum ex pullis semper relinquat, quod circa crucifixum volitet, &c. *Baptista Fulgosus. Chassanaus, Argentraus lib. 1. cap. 19. citans acta huius Ecclesie, & testes etiam Calvinistas.*

In Normannia.

NORMANNIAM inter & Angliam vorago est, ad quam feruntur naues mirabili celeritate, sed iam vicinæ gurgiti repelluntur, *Papyrius Massonus de fluminibus Gallie.* Videtur eadem esse cum ea, cuius meminit *Paulus Diaconus lib. 1. Histor. Longobardorum cap. 5. & 6.*

In Normanniæ Agro fontes quidam si largiter fluant miram portendunt fertilitatem; si malignè, sterilitatem; si deficient omnino, magnam annonæ penuriam. *Giraldus Cambrensis.*

In pago Caletensi, *le pays de Caux*, puteus est in quem si lapidem proieceris, audies strepitum quasi tonitruum frementis satis diu cieri in putei penetralibus. *Vir fide dignissimus.*

In Picardia.

CUM Philippus Augustus bellum gereret cum Flandris in Agro Veromanduo, in eo satis diu hæseret exercitus; locus ubi Philippus castra metatus erat, & paucas reliquerat segetes, magnos proventus incolis attulit, ubi Flandri constiterant nihil omnino provenit. *Rigordus.*

Haud procul Ambiano Abbatia monialium *Paracleti* dicta, cui pratium adiacet quod fluuiolus eluit, in eo ranæ tacent, & si aliò efferantur fiunt vocales; silent & aliunde importatæ. *Huius Monasterij acta.*

Ambianum inter & Abbauillam in fluuio Sommona cæcus gurgis in quem aquæ tanto impetu præcipitant, ut sonitus ad aliquot milliaria audiatur. Aiunt indigenæ mulierem nobilem, sed impotentem hoc haustram fuisse, diuinitus eò adactis equis quibus vehebatur. *Papyrius Massonus.*

Abbauillæ templum B. Virginis olim *ad Oua*, nunc *Capella* dictum, de cuius fabricâ cum deliberaretur, campusque emptus esset, sequenti die deprehensa sunt vestigia mulieris, quæ templi formam indicarent. Locus hic imminet vrbi, sæpe belli tempore inita consilia de æde diruendâ, hætenus integra stetit. *Acta antiqua huius Ecclesiæ.*

In Francia.

AQUA Sequanæ Parisiis longè leuior est aquis fontium in quæ urbem immittuntur, etiam Meudonicis quæ tamen leuissimæ creduntur: ideòque in quibusdam morbis præscribitur ægrotantibus. *Papyrius Massonus in Sequana.*

Purpura quæ tingitur in fluuiolo Bibara, vulgò *la Bieure*, aliter *des Gobelins*, longè viuacior est, atque tenacior, quàm quæ aliis aquis imbibitur. *Idem Massonus.*

Idem Fl. Bibara aliquando sine vllis pluuiis, aut certè non inuisitatis sic intumescit, vt magnam suburbio quod alluit inferat vastitatem. *Historia Gallica.*

Parisiis inter, & Pontifaram sylua fluuiio Sequanâ eluta, in cuius modicâ parte, quæ crescunt ligna aquæ ingesta sponte in fundum defluunt, cum alia eiusdem syluæ ligna fluitent. Vocatur ab incolis *le bois de trahison*, aliter *de Ganelon*, quia hic proditorem concepisse dicitur, quâ multi ex Ducibus Caroli Magni perierunt. *Andreas du Chesne, & Eusebius Nierembergius.*

Stampas *Estampes*, alluit fluuiolus *Iuyné*, cuius aqua pedes equorum tacita torpedine infestat; huius causa in nimium eius frigus refunditur. *Papyrius Massonus.*

In Belsia.

IN tractu Vindocinensi fluuius Conuena *la Conueye*, numquam intumescit, numquam turbatur; id cum contingit incolæ expectant pestem Autumno proximo, & anno sequenti famem. *Andreas du Chesne.*

Carnuti seruatur indusium B. Virginis, illud mutauit in vexillum Gualterus urbis Episcopus dum obsideretur à Normannis, quotquot Barbari in Vexillum sagittas emiserunt, excæcati sunt. *Historia Parthenica huius Ecclesie, & Francici Annales.*

Aureliis *Orleans*, imago Crucifixi fleuit tempore Caroli Crassi; lupus ingressus Ecclesiam S. Crucis, tandiu pedibus agitauit Campanorum funes, eaque pulsauit donec abigeretur à Sacerdotibus: neque multo post ædes illa magnifica deflagrauit. Hanc instaurandam suscepit Arnulphus quidam vir diues, qui dum ape-

rit fundamenta, tantumdem auri reperit, quantum ad eius fabricam satis esset. *Historia Francica.*

Haud procul ab Aureliis nascitur Ligerulus *Loiret*, qui in ipso fonte nauigatur: in vorticem si hastam eiacularus sis, resiliet ad te maiori cum impetu: numquam glacie concrefcit, quamquam eo velocior Ligeris plerumque rigeat. *Leo Tripaltius Aurelianensis.*

In Ecclesiâ B. Virginis Clariacensis, *Nostre Dame de Clery*, ceceus prostat ingens, & magni ponderis. Is quoties peregrinus aliquis terrâ, marive periclitatus eidem Virgini votum emittit, semel iterumque magno cum impetu circumagitur, populus ad Basilicam accurrit, videtque rotari sponte, quem decem homines non circumuoluerent. Annotatur tempus & hora, agnoscitque peregrinus voti sui momentum cum cerei circulatione quadrare. Centum illiusmodi miracula leguntur in Archiuis huius Ecclesiæ. *Andreas du Chesne lib. 1. cap. 57. urbium Francicarum.*

In Blesensi territorio, sicut & in aliquot Belsæ locis lutum adeo tenax, vt si semel exsicceretur in equis, & iumentis, non nisi cum pilorum euulsione tollatur. *Papyrius Massonus.*

Orchizæ *Orchese*, iuxta Blesas terra eruitur eiusdem planè cum Lemniacâ virtutis, *la terre sigelée*: valet contra venena, & aërem infectum, atque pestilentem. *Andreas du Chesne.*

Prope Turonas *Tours*, stillantes visuntur specus, vulgò *les Caves Gouttieres*, ex quorum fornice aqua dilabens in multas figuras rotundam, oblongam, &c. efformatur: crederes amygdalas saccharo obductas, & illiusmodi Tragemata. *Papyrius Massonus, & Andreas à Quercu.*

Loquiæ à *Loches*, aquæ omnia immissa in lapidem indurant. *And. Baccius lib. 1. de Thermis cap. 15.*

Ad urbem Cænoninum *Chinon*, aqua ex specu transpirans subflua concrefcit in lapidem. Ex eodem porro specu fons erumpens obducitur in superficie quasi tenui crustâ lapideâ. *Ego testis autotipus.*

In Andegauensi Agro supra Salmurium pagus *Varaus* dictus, ex quo riuulus, bis die fluit, bis immotus stagnat. *Licimus Guyetus in tabula Andegauensi.*

In Cenomanensi Agro tribus à Flexiâ leucis fons in prato visitur, cuius aquâ si argentum oblinas ei affingitur color aureus, sed subpallidus, qui tamen paulò post euanescit. *Expertus loquor.*

In Campania.

IN Ecclesia S. Remigij, Remis, *Rheims*, pulvis è Sancti sepulchro lectus serpentes fugat. Imò obseruatur in cœmeteriis omnium Basilicarum quas huic Sancto Christiana pietas consecrauit, nullum reperiri colubrum, & eò importatum emori. *Flodoardus lib. 1. Histor. Remensis.*

In campis Catalaunicis fluuiolus est Vidula dictus: Is in pugna contra Attilam ita sanguine creuit, vt cadauera in proximum fluuium deferret. *Paulus Diaconus.*

Ad Abbatiam Sustullam anno Christi 1118. fluuius Matrona in aëre visus est suspensus eius alueo propè exsiccato. *Sigebertus in Chronico.*

In Burgundia.

HEDVI vberes suos agros calce reddere solent: certè constat oleis calcem vtilissimam esse. Ratio, quia eorum regio humidior, ita calx humorem nimium exedit. *Plinius lib. 17. cap. 8.*

Auallonis *Auallon*, munitissimi castelli mœnia nullis machinis poterant labefactari. Robertus Rex cum frustra locum per tres menses tentasset, sub pellibus hymnum cecinit, eo canente, muri sponte corruerunt. *Historia Francica.*

Ad urbem Senonensem prope lacum fons fluit, cuius aquæ durefcunt in lapides. *Andreas du Chesne.*

Ad urbem Augustodunum *Aulun*, ex aëre frustum glaciæ decidit 15. pedibus longum, 7. latum, duobus spissum. *Historia Francica.*

In fonte B. Reginae *S. Reine*, in Burgundia quicumque olim lauabantur ab omnibus languoribus curabatur, perdurat miraculum, sed rariùs contingit, multi accedunt, aliquot tantum sanantur. *Papyrius Massonus.* Plerique tamen hoc tribuunt natiuæ vi huius aquæ, quæ etiam hodie ad vlcera curanda plurimum valet.

In Bressia *la Bresse*, in piscinis herba nascitur vsque adeo à bobus expetita, vt immisissis in aquam capitibus ad suffocationem vsque eam perferrentur. *Dalencampius in cap. 22. lib. 8. Plinij.*

In Agro Lugdunensi.

IN territorio Lugdunensi olim oppidum Taurodunum in monte

te situm, qui duobus mensibus intestibus fragoribus perfonuit, tandem desiliit in Rhodanum, tantâ cum ruinâ, vt fluuij alueum obturaret, isque Ianobam *Geneue*, vsque retrocederet. *Greg. Turonens. lib. 4. cap. 31.*

In Segusianis (*le pays de Forest*) amnis modicus fluit Furanfoni-
nius dictus, vulgò *Cheneualet*, cuius aqua indusia, & linteum sine
sapone perfectissimè mundat. *Papyrius Massonus.*

Ad castrum S. Bonitij, *s. Bonet le Chasseau*, fons ad temperan-
dum Fuxense ferrum aptissimus, hoc enim mollius reddit primò,
mox ad secandum aptissimum, quod tamen alteri ferro non præ-
stat. *Idem Papyrius.*

Ad oppidum S. Baldomari, *s. Germier*, fons dictus fortis, *Fon-
taine forte*, vini penuriam supplet: si enim quarta huius aquæ pars
vino misceatur, nihil saporis vino deperibit; & cum in scyphum
cadit ad instar generosissimi vini lasciuit & exultat. Præterea si eâ
aquâ farinam subigas intumescet ac si fermentata foret. In eâ cibi
decoqui non possunt, quia hæc aqua tota igne in vapores dissipatur.
Et quod mirabile magis, oppidani eâ vrentes numquam indi-
gent ope medicorum, sũntque *μακρόβιοι*. *Idem Massonus.*

In Sabaudia.

LACVS Lemanus quamuis omnia circumposita glacie rigeant,
tamen non concrefcit: quidam hoc tribuunt rapiditati Rhodani
qui in eum influens aquas non finit quiescere. *Massonus.*

In eundem lacum influens Rhodanus cum eo non miscet aquas,
sed hospitalem tantùm immittit, non maiorem euehit, quàm in-
tulit. *Plinius lib. 2. cap. 103.*

Apud Altam-Cumbam Monasterium Cisterciensium ingens
fons oritur dictus *Mirabilis*, quâlibet horâ bis deficit, bis fluit; &
cum fluere incipit, ingenti murmure sonòque crumpit, influit au-
tem in Burgitem lacum, *le Bourget*. *Papyrius Massonus.*

Guttur intumescere nationibus quibusdam ad radices Alpium
degentibus notauit Vitruuius lib. 8. cap. 3. Quod eius interpres
Philander iis maximè accidere qui vallem Maurenâ incolunt, &
ab Aquabella Cameriacum vsque, quibus pendula gutturi stru-
ma sæpè in humerum reiecit. Aitque se vidisse puerum intra
biennium sanatum, cum negotij cuiusdam causâ patriam relin-

quere coactus esset: quidam eius rei causam in frigus aquarum deriuant, perperam; reperiuntur enim aquæ iis frigidiores, & tamen innoxia: fatius est ergo ad metalla recurrere, quæ has aquas inficiunt. *Philander in 8. lib. Vitruuij.*

In Delphinatu.

HABD procul Vienna mons altissimus, in cuius vertice stagnum (puteum vulgus appellat) vnde tempestas omnis in his locis oriri videtur. Nam in eius montis vertice procreatur nebulosa exhalatio, quæ statim futura tonitrua, aut imbres prænotet. Opera fuit hæc palus, ne quid ex eâ potâ detrimenti pecora caperent.

Massonus, & Andreas du Chesne.

Ibidem fons frigiditatis tantæ, vt bibentibus ora intumescant, manus in eo contineri nequeant. Exhaustâ aquâ non minuitur, nec augetur infusa. *Massonus in Rhodano.*

Circa Gratianopolim *Grenoble*, fons similis Epirotico faces exinguit ardentes, accendit extinctas. *S. Augustin. in Ciuit. Dei.*

Ibidem ad Fontem, quem Ardentem nominant, flamma emicat ex viginosâ terrâ si baculo sculpirur, tunc stramen admoue, accendetur. *Dalecampius in cap. 97. lib. 2. Plinij.*

Idem fons eructat sæpè flammæ globos, suis ignibus quidquid admoueris comburentes. *Andreas du Chesne lib. 4. cap. 4. de Urbibus.*

In Prouincia.

IN Valle-Clusâ *vaucense*, Fons Orgia nascitur, Plinio Orge, in quo herba nascitur bobus aded grata, vt eam quærant totis immerfis capitibus, nec desistant donec suffocentur. Certum est autem illam herbam non nisi imbribus ali. *Boccatius libro de Fontibus, & Plinius lib. 18. cap. 22.*

Pons Auenionensis factus à Pastore duodenni, qui primum lapidem ipse portauit 13. pedes longum, 7. latum. *Historia Francica.*

Craudi Campi (olim Lapidei) *le Crau*, planities tota est obsita lapidibus aded paruis, vt quilibet non impleat manum, attamen inter illos lapides plurimum herbæ crescit, hîcque pecora facillè saginantur. *Strabo lib. 4. & Papyrius Massonus.*

IN Fano S. Maximini, vulgò *S. Maximin*, seruatur phiala vt

perhibent delata à sancta Magdalena; in ea est aliquid sanguinis terrâ immixti. Ostenditur illa populo die Parasceues à Priore Dominicanorum, sicque paulatim accrescit sanguis, vt totam phialam impleat. *Papyrius Massonus.*

Lateres Massiliæ fiunt, qui proiecti in aquam natent; videlicet ex terrâ pumicosâ constabant, quæ exsiccata redibat ad priorem naturam. *Virruvius lib. 8.*

In Occitania, seu Languedocio.

IN Fuxensibus Montibus *de Foix*, prope Bellestadium pagum oritur Liria Fl. *Lers*, is mensibus Iunio, Iulio, Augusto quater & vices quotidie deficit atque renascitur. *Papyrius & Bartasius.*

Haud procul Narbone si terram effoderis pisces cum humo egeres, vermium ad instar. *Dalecampius in Athenæum, & plerique veterum.*

In vrbe Tholosa cœmeterium, vel potiùs specus in Ecclesia Minoritarum, in cuius parte cadauera infossa non putrescunt, sed integra seruantur sine mephiti. *Toridem testes quos Tolosates.*

Iuxta Nemausum vbi Turris magna, vel Romana *Tourmagne*, Fons scaturit in morem stagni, è cuius medio aqua ebulliens erumpit, in eos ætus si quid ceciderit, ampliùs nusquam compareret. *Andreas du Chesne.*

In Agro Nemausensi stagnum Laterra, nunc *de Lates*, olim Mugilibus capiendis Delphines operam nauabant, prædæque accipiebant partem vnâ cum intritâ panis & vini, euocati que veniebant. *Plinius lib. 9. cap. 8.*

In vico *Balermè*, iuxta Montepessulum calidus fons erumpit qui salem egerit. *Dalecampius in cap. 7. lib. 31. Plinij.*

Prope Montepessulum in vico quem vocant *Baillygnès*, ad ripam amnis Liriæ *Lelez*, pisces effodiuntur, vt ad Salsulas. *Dalecampius in cap. 57. lib. 9. Plinij.*

In pago *Peraux*, vnâ leucâ à Montepessulo aquæ fontis intus agitata vehementer strepunt, & magno cum murmure exeunt. Quod contingit ob ventos in terræ visceribus inclusos. *Nicol. Dortonianus lib. 1. de aquis Billucanis.*

Imperante Vespasiano Albæ Heluæ *Viniers*, inuenta est vitis vno die deflorescens, ob idque tutissima iudicata, propter pestes

florentem vitem infestantes. *Plinius lib. 14. cap. 3.*

In Ligeri Fluvio quâ parte per Velaunos transit, *le Velay*, Boves in flumine quærunt nascentem herbam avidissimè, totisque immerfis capitibus. *Dalecampius in Plin. cap. 22. lib. 18.*

In Aquitania.

In Fluvio Olindo *Old*, piscibus abundante, nec Lucius crescit, nec importatus in eo vivere potest. Rationem reddunt incolæ quòd S. Ambrosius Cadurcensis Episcopus piscationem illam interdixisset. Sed fabulosam putat rationem illam *Papyrius Massenus.*

In vico Marsaco in Petrocoriis fons æstus marinos imitatur, & quod mirabilius, respondet fluuij Garumnæ ad Burdigalam incrementis. *Andreas du Chesne.*

A Garumnæ ostio Liburniam vsque *Linourne*, æstus marinus sic intumescit, tantòque impetu aquas repercutit maximè æquinoctio Autumnali, vt scaphas obuias euertat, nauigia dissipet grandiora, insuetis magnum pauorem creet, pueris indigenis furias illas cum voluptate expectantibus. *Andreas du Chesne.*

In Tarbellis Aquitanicâ Gente, aquæ decurrunt frigida & calida paruo inter se interuallo discretæ; quod etiam in Pyrenæi radicibus contingit. *Perdurat ad hoc vsque tempus miraculum. Plinius lib. 31. cap. 2.*

Haud procul Baiona ventis minimè spirantibus, adeo turgescit mare, vt terram vniuersam obducere velle videatur. Quem tumorem, dubio procul, efficit ventus in terræ visceribus conceptus, & per aquas euolans. *Andreas Baccius lib. 1. de Thermis cap. 2.*

Versus Pictonicum mare lacus erat dictus Coruorum, quorum opera vtebantur indigenæ, vt lites componerent; vterque alam habebat candicantem. Accedebant porrò ad eum locum disceptaturi in sublimi loco positâ tabulâ; Actor & reus pro se quisque in eam proiciebat liba, aduolabant Corui, libum vnum vorabant, aliud dissipabant, hoc euincens litem, illud causâ cadentis signum erat. *Strabo lib. 4. ex Artemidoro.*

Prope Fanum S. Ioannis de Angeriaco *S. Jean d'Angely*, fons visitur nullo penè fluento hyeme, ætate abundanti, contra aliorum fontium naturam. *Eusebius Nierembergus.*

Prope Biturigas Fanum S. Solangiæ s. *Solange* vicus, quoties Rustici indigent pluuiâ, habitâ ad hoc templum supplicatione dubio procul impetrant. Porrò consuetudo tulit vt supplicatio per agrum transeat frumento constitum. Quamquam ergo penè maturæ sint segetes, ita conterantur calami euntium vestigiis, vt vix speretur stipula, nihilominus post aliquot dies spicæ disiectæ resurgunt, & vberem colono reponunt messem. *Res actis publicis consignata.*

In rupe iuxta Tardopetram *Dardoire*, in agro Inculismensi, per angustias in spatiosas cellas patet ingressus: in iis variæ imagines, & figuræ hominum, animantium, omnisque supellectilis. Appellantur vulgò *les caues de Rancogne*. *Papyrius Massonus.*

Per eandem Regionem fluvius Tura decurrit *la Toure*, angustus, cui imponi lembus non potest ex variis asseribus compactus, quia breui vermibus arrodatur, & perfodiatur, qui inter lignorum commissuras enascuntur; itaque hîc ex vnicâ trabe conficiuntur lintres, quæ hanc pestem minus sentiunt. *Andreas du Chesne.*

In vico *Rochedogou*, decem passuum millibus à Claromontio rupes mediocris fracta dat Gemmas adamantis instar micantes. *Andreas du Chesne.*

In Abbatia S. Illidij s. *Allire*, prope Claromontem fluvius serpit, olim Scateon dictus nunc *Tiretaine*, in quo regnat pons à naturâ formatus; fons enim ibidem fluvium subiens durefcit in lapidem. *Dalecampius in Plin. cap. 2. lib. 31. & Andreas du Chesne.*

In eadem Aluerniâ prope urbem Bessam stagnum visitur in montis vertice profunditatis tantæ, vt hætenus immixtis funibus explorari fundus nequiverit. In eum si lapidem proieceris, illicò nubibus obducetur aër, grando decidet, micabunt fulgura, mira tempestas concitabitur. *Andreas du Chesne lib. 1. urbium cap. 150.*

Non procul ab eadem vrbe antrum vulgò *du Souley*, in quo æstate murmura tonitruï instar exaudiuntur. *Dauitius in Aluerniâ.*

In eodem tractu fons vinosus, seu Acidulus, cuius aquæ si admiscueris sextam vini partem merum te bibisse credideris, nullâ aquâ dilutum. *Idem qui supra.*